

Et langt og begivenhedsrigt liv er slut

Af Lisbeth Stryhn, list@amtsavisen.dk

Onsdag den 11. maj 2016, 11:49

Viggo Torstensson, der i sine unge år blev taget af tyskerne og sendt i tugthuslejr, blev 91 år. Mange af disse år blev brugt på at være journalist på Folkebladet og siden Randers Amtsavis, hvor han var en skattet og respekteret kulturjournalist. Sammen med sin kone, Willie Torstensson, repræsenterede han et stykke kulturhistorie, hvor kunsten havde højeste prioritet.

De falder fra - de gamle mænd, der i et langt liv har båret på smertefuld viden om livet i de tyske koncentrationslejre. Alle dem, der har været med til at bære den fælles hukommelse om Besættelsestiden og om grusomheder, som krigserindringer er gjort af.

Senest var det Viggo Torstensson. Han døde 8. maj tre dage efter Befrielsesdagen - træt og mæt af dage i en alder af 91 år. Et langt liv, der rækker fra dødsdømt tugthusfange til et liv som journalist i et fredsfyldt Randers, er slut.

Det samme er et stykke provinshistorie om et ægtepar, der hyldede kunsten og åbnede døren for mange af samtidens kunstnere. Det kunne man for alvor få indtryk af, når man besøgte Willie og Viggo Torstensson i parrets store lejlighed i Sandgade. Væggene var plastret til med malerier, tegninger og grafiske arbejder. Det var som at træde ind i et lille museum i en herskabslejlighed, hvor rummene var blevet for små, efterhånden som samlingen voksede. Der var kunst alle vide vegne. På vægge, borde, gulve, køkken, toilet. Alle steder. For her gav man kunsten plads.

Både til indkøbte værker og til de mange kreative og kunstneriske arbejder, som hustruen Willie udførte. Hun vævede, men eksperimenterede også med unikke masker, som hun bl.a. udstillede på [Randers Kunstmuseum](#).

Hun var en Hovedskou. Datter af blikkenslagermesteren med den store børneflokk af kreative sjæle, der talte kunstnere og musikere.

Han var en Torstensson. Ældst af en flok på fire sønner af en skrædder i Krstrup. Det svensk klingende navn blev bragt til det kronjyske af Viggo Torstenssons bedstefar, der emigrerede fra det fattige Sverige til Mariager. Han havde hørt om en nystartet cementfabrik, der savnede arbejdskraft og rykkede vestpå med sin familie.

Dømt til døden

Men førend Willie og Tot, som han altid kaldtes, fandt sammen, er der en 2. Verdenskrig, der skal overstås.

Han var kun 16 år, da krigen brød ud. Men sympatien og antipatien lå helt klar. Den unge mand startede med at distribuere og skrive i illegale blade og fik siden en funktion som kurer for [Modstandsbevægelsen](#).

Han blev anholdt 30. november 1943. Han var som så mange andre danskere blevet stukket og havnede i Vestre Fængsel. I maj 1944 blev den dengang 19-årige randrusianer ført for en tysk krigsret. Han blev dømt til døden. Men dommen blev aldrig eksekveret. I stedet havnede han i tugthuslejren Dreibergen nær Bützow i Mecklenburg. Men fra dødsdommen faldt i maj til eskorteringen til Dreibergen 19. september samme år, anede den unge mand aldrig, om han var på vej til Ryvangen, når fængselsbetjente åbnede celledøren. I krigstid er der aldrig langt fra liv til død.

Under hele forløbet fra anholdelse til frigivelse fulgtes han med en anden randrusianer, nemlig violinisten Ole Hovedskou.

Tot kom efter at have været transporteret til Sverige med de hvide Røde Kors-busser, hjem til Randers 17. maj. Som noget af det første, skulle han naturligvis mødes med sin cellekammerat Ole Hovedskou, der var kommet hjem et par dage forinden.

Fra elendighed til kærlighed

Tot blev modtaget med åbne arme i blikkenslagerhjemmet, hvor han på stedet forelskede sig i en af husets døtre, den muntre og livlige Willie.

Den onde tid blev med et forløst af kærlighed og var måske med til at holde dæmonerne stangen.

De to holdt sammen til 2000, hvor Willie døde. Tot boede alene i den store lejlighed i Sandgade, indtil for tre-fire år siden, hvor han var for svag til at kunne klare sig selv. Han havde ellers erklæret, at han skulle bæres ud fra det hjem, som har været hans i mange årtier. Det var her minderne og genstandene fra et langt liv var samlet.

Det var også her, at jeg, hans kollega på Amtsavisen, interviewede ham i sensommeren 2012 til det magasin, som avisen udgav i forbindelse med filmen [»Hvidsten Gruppen«](#).

Forbudt tale

Forud for mødet var jeg nervøs for, hvordan han ville tackle at skulle tale om sine oplevelser under krigen og som tugthusfange i Tyskland. For det hed sig nemlig altid, at vi på avisen ikke skulle tale om krigen med Tot og dermed belaste ham om en fortid, som de fleste helst vil fortrænge.

Men under dette interview åbnede den gamle mand op for sin indre livsbagage og fortalte beredvilligt om sine oplevelser. Da interviewet var slut, svarede han på mit spørgsmål, om det havde været hårdt: »Nej. Det var godt at tale om«.

Typisk for det beskedne menneske, han også var, slog han fast, at han var en lille fisk. Ikke nogen helt. Han deltog ikke i jernbanesabotager eller løb rundt med pistol i frakkelommen. Men han var et ungt menneske, der indså, at friheden ikke altid kommer af sig selv. Nogle gange må man gøre en ekstra indsats for den. Og det gjorde han ved at være kurer og gå til hånde. Alligevel blev han taget og endte i en lejr, som mennesker kunne dø af.

To historier slutter her

Hans dødsdom blev ikke eksekveret. Han døde ikke i lejren eller under hjemtransporten. Men levede et langt liv, hvor journalistikken gav brød på bordet og kunsten fik plads og gav mening. Han døde ikke i lejligheden i Sandgade, men på plejehjemmet Rosenvænget, hvor han var meget glad for at bo, ligesom han var en afholdt beboer blandt personalet.

Hans niece, billedkunstneren Kirsten Axelsen, Randers, fortæller, at han til sidst ikke kunne klare sig alene. Han mistede efterhånden synet. Han kunne ikke gå. Var fanget i sin egen krop. Men mange af kunstværkerne fra Sandgade rykkede med til den lille bolig på Rosenvænget. Selvom han ikke kunne se dem, kunne han fornemme dem. For de var en del af hans identitet.

Hun fortæller også, at på det seneste mistede han livsgnisten. Syntes ikke, han havde lyst til at leve længere. Livet gav ikke længere mening.

